HEADLINES RADIO SHOW
TACKLING FASCINATING MODERN CONTROVERSIES FROM A HALACHIC PERSPECTIVE
with
DOVID LICHTENSTEIN

The Kosher Switch

Show# 21 | May 30th 2015

משנה ברורה סימן תקיד ס"ק כה

במקום שהרוח שולט - ר"ל שיכול לשלוט כשיבא וטעם [לא] ההיתר משום דאינו אלא גרם כיבוי בעלמא, ויש מאחרונים שמחמירין בזה דבכל רגע ורגע הרוח מנשב ומטעם זה המנהג בליל יום טוב שאין לוקחין הנרות מביהכ"נ לביתם כדרך שעושין במו"ש אלא תוחבו בחול וכנ"ל בסקכ"א:

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף ס עמוד א

ת"ר: ליבה ולבתה הרוח, אם יש בלבויו כדי ללבותה - חייב, ואם לאו - פטור. אמאי? ליהוי כזורה ורוח מסייעתו! אמר אביי: הכא במאי עסקינן - כגון שליבה מצד אחד, ולבתו הרוח מצד אחר. רבא אמר: כגון שליבה ברוח מצויה, ולבתו הרוח ברוח שאינה מצויה. ר' זירא אמר: כגון דצמרה צמורי. רב אשי אמר: כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו - ה"מ לענין שבת, דמלאכת מחשבת אסרה תורה, אבל הכא גרמא בעלמא הוא, וגרמא בנזקין פטור.

רא"ש מסכת בבא קמא פרק ו סימן יא

ת"ר המלבה ולבתו הרוח אם יש בליבויו כדי ללבות חייב. והוא שאין ברוח כדי ללבות דאי יש ברוח כדי ללבות אפילו יש בליבויו כדי ללבות פטור דמאי קעביד בלאו איהו נמי תתלבה ותזיק. ואם אין בליבויו כדי ללבות וגם לא ברוח כדי ללבות ונצטרפו יחד וליבו פטור. ולא אמרינן [אף על פי] שסייעו הרוח בעשיית האש הוי כאילו הוא עשהו לבדו מידי דהוה אזורה ורוח מסייעתו דחשבי' ליה כאילו עשה המלאכה לבדו. דהתם מלאכת מחשבת אסרה תורה אף על פי דלא הוי אלא גרמא בעלמא בהכי חייבה תורה כיון דמלאכה זו עיקר עשייתה ע"י רוח. אבל הכא גרמא בעלמא וגרמא בנזקין פטור:

רמ"א סימן שטז סעיף ב

הגה: המשסה כלב אחר חיה בשבת הוי צידה (כלבו). **ומשנ"ב** שם ס"ק י הוי צידה. היינו אם לא עשה בעצמו מעשה כלל רק במה ששיסה את הכלב והכלב תפסו הוי רק צידה מדרבנן ואם עשה בעצמו ג"כ מעשה לזה כגון שברח הצבי מן הכלב והיה עיף ויגע והיה הוא רודף אחריו והשיגו הכלב עי"ז הוי צידה גמורה ואפילו אם רק עמד בפניו והבהילו עד שהגיע הכלב ותפסו הוי ג"כ תולדה דצידה ומחייב שכן דרך הציידים:

שער הציון סימן שטז ס"ק יג

הוספתי סברא זו, דאי לאו הכי תקשי על הרמב"ם למה מחוייב בעומד בפניו והבהילו, לו יהי שהיה אדם צודה הצבי והוא הבהילו, בודאי לא היה הוא מחוייב משום צידה בעבור שעמד והבהילו להצבי, ואינו רק מסייע לצידת חברו, וגרע מזה אינו יכול וזה אינו יכול, דשם עושה עצם המלאכה, מה שאין כן הכא דהוא רק גרמא לזה, ואפילו ברודף אפשר דפטור, אבל בסברתי ניחא קצת, ועיין בבא קמא דף ס' לענין זורה:

אבן העוזר אורח חיים סימן שכח סעיף מח

]מג"א ס"ק נ"ג]. [אפילו אין מהדקו הוי מלאכה וכו']. להעמיד בשבת עלוקה שקורין פייאפקו ולמצוץ דם באדם הוא איסור תורה. וראייתו מהא דהשיך בו נחש דסנהדרין דף ע"ח [ע"א] דמחייב (רבי מאיר) [רבי יהודה] והוי כאילו תוקע סכין בבטנו, ואפילו רבנן לא פטרי אלא דסבירא להו ארס מעצמו מקיא ע"ש. והנה מראיה זו שהביא יש ראיה להיפך דליכא איסור תורה. דהא התוספות פרק כיצד הרגל [בבא קמא] דף כ"ג [ע"א ד"ה תפשוט] [כתבו] שיסה בו נחש היינו שנטל את יד חבירו ותחב לתוך פי הנחש לכולי עלמא פטור, כי פליגי בהשיך את הנחש פירוש שדחק שיני הנחש תוך בשר חבירו, מר סבר ארס בין שיניו עומד והוי כמו שהרגו בידים, ומר סבר מעצמו מקיא ע"ש. הרי מבואר דבעלוקה הנ"ל לכולי עלמא לא עביד כלום. ותו נ"ל ראיה לכאורה מהא דקיימא לן לעיל סימן שכ"ד [סעיף יג] מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים מחוברים בשבת ובהמתו תולשת מהקרקע אפילו הכי מותר. מיהו אם העלוקה שלו, אסור משום שביתת בהמתו, דהא כתבו התוספות סוף פרק הפרה [שם נה, א] ד"ה המנהיג וכו', דילפינן במלאכת שביתת בהמתו מהרבעת כלאים לאסור דגים משום שביתת בהמתו בשבת ע"ש. ודוקא להעמיד בהמתו על גבי מחובר רחמנא שריא בהדיא כמו שכתבו התוספות [שבת] דף קכ"ב [ע"א ד"ה מעמיד] דכתיב למען ינוח בהמתך [שמות כג, יב] ואין זה נייח אלא צער לבהמה אם לא תאכל ע"ש, אבל לעלוקה לית ליה צער אם לא יעמידנה. אך דנראה לעניות דעתי מטעם אחר דלהעמיד עלוקה אסור מן התורה, משום דקשיא לי אהא דאמרו [שם] מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים בשבת, והא קיימא לן בחושן משפט סימן שצ"ד סעיף ג' העמיד בהמת חבירו על גבי קמת חבירו אפילו ברשות הרבים חייב נזק שלם דהוי מזיק בידים, וכיון דלענין היזק מקרי מזיק בידים ולא גרמא, א"כ אמאי שרי לעשות כן בשבת. ואין לחלק בין לענין נזיקין ובין לענין מלאכה, דהא אנן איפכא שמעינן והוא בש"ס [בבא קמא] פרק הכונס דף ס' [ע"א] גבי אש שאין יכול להבעיר מעצמו ורוח הבעירתו פטור, ופריך מאי שנא מזורה ורוח מסייעתו דחייב בשבת, ומשני רב אשי שם הני מילי לענין שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה, אבל הכא גרמא בעלמא, והכי קיימא לן כרב אשי [עיין ש"ך חו"מ סימן תיח ס"ק ד] ועל כן קיימא לן בחושן משפט סימן קנ"ה סעיף ל"ד בזורה גורנו ורוח מוליך המוץ ומזיק חבירו, פטור, שהרוח הוא שהוליך ע"ש. הרי אף דלענין היזק פטור אפילו הכי בשבת הוי מלאכה לחייב, וא"כ בהעמיד בהמת חבירו על גבי קמת חבירו דחייב לענין היזק כמזיק בידים, קל וחומר דלהוי מלאכה בשבת. ועל כרחך צ"ל דלענין נזיקין הכל תלוי אי ברי הזיקא אי לא, לכן בהעמיד בהמתו על גבי קמת חבירו

חייב משום דברי הזיקא, ובזורה ורוח מסייעתו פטור, אבל בשבת הכל תלוי במלאכת מחשבת, על כן בזורה ורוח מסייעתו דמחשבתו לברר מתוכו הפסולת ונעשית מחשבתו, אף שהרוח מסייעתו חייב דהא נעשית המלאכה על ידו, אבל בהעמיד בהמתו על גבי מחובר דאין כוונתו ומחשבתו על שום מלאכה רק שבהמתו תאכל ותמלא כריסה ואין מחשבתו על המלאכה כלל, לכן פטור, כיון דהוא אין עושה כלום וגם מחשבתו לא היה על המלאכה כלל. ולפ"ז נתברר בעלוקה פייאפקו דעיקר מחשבתו שהעמידה כדי שתעשה חבורה באדם ושתמצוץ דמו דמלאכה גמורה היא כדאיתא פרק רבי אליעזר דמילה [שבת קלג, ב], שפיר נלמד בקל וחומר מזורה ורוח מסייעתו דפטורה בנזקין ואפילו הכי חייב בשבת קל וחומר לעלוקה דבכהאי גוונא ודאי חייב בניזקין, כמו מעמיד בהמה על גבי קמת חבירו דהוי כמזיק בידים כמו שכתבתי מכל שכן דהוי מלאכה בשבת.

וליכא לאקשויי על הא דחושן משפט סימן (רצ"ד) [שצד] סעיף ג' דמקרי מזיק בידים, מהא דהשיך הנחש, י"ל שאני התם דאיתא הנאה בבהמה מאכילתה והוי ברי הזיקא, אבל לנחש לית הנאה בנשיכתו ולא ברי הזיקא. תו ראיה מדין צידה דסימן (שי"ז) [שטז] דפסק הרמב"ם [שבת י, כב] אם הבהיל האדם את הצבי ועמד בפניו עד שהגיעו הכלב ותפסו הכלב, הוה צידה וחייב, עכ"ל. הרי אף דלא צודהו האדם רק הכלב חייב, ועל כרחך משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה והיינו כדפירשתי. ומזה ראיה דלטחון חטים ברחים של מים בשבת אף שהמים טוחנין אף על פי כן אסור ליתן חטים לתוך הרחיים מן התורה, דהא אפילו בנזקין כי האי גוונא בזורק של חבירו לרחיים וניזק חייב, דהוי כזורק לתוך האש, וק"ו בשבת. וזה לא כמ"א סימן רנ"ב [ס"ק כ] שכתב שם דלא אסור רק מדרבנן וע"ש, זה אינו, דלכולי עלמא חייב מדאורייתא כטוחן ממש, מידי דהוי אזורה ורוח מסייעתו דמלאכת מחשבת אסרה תורה, קל וחומר בנותן לרחיים דאפילו בנזקין חייב כדפרישית.

מה שכתב מ"א שם להביא ראיה מהתוספות דפרק קמא [שבת] דף י"ח [ע"א] ד"ה ולימא כו' עד דטעמא דבית שמאי דגזרינן כו', וקשה מכל מקום לימא גבי רחיים נמי משום גזירה, אלא על כרחך דליכא חיוב חטאת ברחיים של מים עד כאן לשונו, לאו ראיה היא כלל, דלרבה על כרחך אתיא כבית הלל, דאם לא כן גבי מוגמר ודכוותייהו נמי לגזור וזה פשוט. גם מה שכתוב שם דכן משמע בסמ"ג וסמ"ק, לא משמע שם מידי.

העולה מזה להעמיד עלוקה בשבת אסור מן התורה וכן לטחון ברחיים של מים גם כן מן התורה הוא אסור והן אבות מלאכות:

שו"ת מאת הגאון
רבי חיים צבי שפירא שליט"א

חבר בד"ץ מחזיקי הדת בעלז, וראש ישיבת בעלז בני ברק
רב קהל חסידים רמת אהרן בני ברק
מח"ס מערכות חיים

ב"ה ו' ניסן תשי"ע

חיים צבי שפירא
רב דקהל חסידים רמת אהרן
רח' סורוצקין 11 בני ברק
מען: רח' עמוס 10 בני ברק
טל. 03-5700206

נשאלתי, כשמומחה למחשבים, התקין מחשב, באופן שבצד אחד יש מקום קיבול ובצד השני יש מכשיר שזורק כל כמה שניות קרן אור על כלי הקיבול, והמחשב מסודר באופן זה שכל זמן שהקרן נופלת על כלי הקיבול, החשמל דולק, וכשמסתירים את הקרן, אחרי כמה שניות, החשמל נכבה, האם מותר בשבת להזיז המסתיר שיסתיר את הקרן ועי"ז יכבה החשמל, וכשיזיזו את המסתיר חזרה, הקרן תפול על כלי הקיבול, ואז ידלק החשמל.

תשובה: הדבר פשוט שמותר, ואין בזה אפילו גדר גרם של כיבוי והדלקה, שמותר רק במקום פסידא וכמבואר ברמ"א או"ח סי' שליד סכ"ב, ובנדון דידן מותר אפילו שלא במקום פסידא, דלא הוי אפילו גרמא, וכמו שיבואר.

דהנה כתב הרמ"א באו"ח סי' תקי"ד ס"ג וז"ל ומותר להעמיד נר במקום שהרוח שולט כדי שיכבה, אבל אסור להעמידו שם אם כבר הרוח מנשב עכ"ל. והמג"א שם סק"י דחולק על הרמ"א היינו משום דאיכא למיגזר שמא בשעה שמניח הנר ינשב הרוח, ואז יהיה מכבה ממש, וא"כ באופן שאין לחוש לכה"ג מותר גם למג"א, וא"כ בנדון דידן דכשהוא מסיר המסתיר, א"א שבשעת הפתיחה יהיה כח ראשון, דקרן האור, כל זמן שלא פגע במסתיר אין נחשב כח ראשון כשמסיר המסתיר, ואם כבר פגע במסתיר שוב עד כמה שניות לא יגיע קרן, ולכן אין בזה החשש של המג"א, וגם לדידיה הדבר מותר, בין לפתוח המסתיר, וקי"ו לסגור המסתיר, דברגע שהוא סוגר אין כאן כיבוי, ורק כמה שניות אח"כ החשמל כבה, ואין זה ע"י מעשיו או כחו, ולכן מותר לכו"ע.

והנה בפשטות דברי הרמ"א מוכיח דאין בזה אפי' משום גרם כיבוי, דהא הרמ"א ס"ל כנ"ל דגרם כיבוי מותר רק במקום פסידא, וכאן התיר סתם אפילו שלא במקום פסידא, והטעם בזה נראה דס"ל לרמ"א, דגרם כיבוי הוי רק אם עושה פעולה במכבה ופעולתו מכבה אח"כ כהא דסי' שליד סכ"ב דמניח כלי חרס חדשים מלאים מים נגד הדלקה, וכשהדליקה באה מתבקעים הכלי חרס והמים שהניח מכבים הדליקה, זהו דהוי גרם כיבוי, משא"כ בנר שמניח נגד החלון שיבא הרוח אח"כ, לא הוי אפילו גרם כיבוי, דהרוח לא הוי מעשה שלו, ומותר אפילו לכתחילה.

ואפילו למש"כ בהגהות רעק"א בסי' שלי"ד סכ"ב דגם בתיבה שאחז בה האור מותר לכסות בעור גדי, דזה ג"כ מותר רק במקום פסידא, היינו משום דעור הגדי שהוא פרס על התיבה היא כיבתה את האור, ולכן ד"ז נחשב כגרם כיבוי, ומותר רק במקום פסידא, משא"כ בנר דאין מעשה שלו מכבה, אלא הנר שהניח מתכבה אח"כ מרוח שמנשב, דבר זה לא הוי גרם כיבוי ומותר לכתחילה לדעת הרמ"א.

אמנם דעת הגר"א שם בסי' תקי"ד מבואר דמש"כ הרמ"א דמותר להניח הנר נגד החלון, זהו מטעם דגרם כיבוי מותר, וכן משמע דעת המג"א הנ"ל דכתב להעיר על הרמ"א, דגם אם הרוח מנשב אח"כ, מ"מ הא הוי גרם כיבוי, וגרם כיבוי מותר רק במקום פסידא.

ועי' במשנ"ב שם בשער הציון סקל"א שכתב להתיר הנחת הנר נגד החלון מטעם גרם כיבוי, והא דכתב הרמ"א בסי' שלי"ד סכ"ב דגרם כיבוי מותר רק במקום פסידא, דאין הלכה כרמ"א זה וגרם כיבוי מותר גם שלא במקום פסידא, ואין מקור לרמ"א זה עיישי"ה בדבריו דלכל הפחות ביו"ט מקילין יותר בגרם כיבוי.

אך גם לדעת הגר"א והמג"א דמניח נר נגד החלון הוי גרם כיבוי וא"כ לדידן דמחמרינן כמש"כ הרמ"א בסי' שלי"ד סכ"ב דרק במקום פסידא מתירין, מ"מ גם לדידהו בנידון דידן לא הוי גרם כיבוי ומותר לכתחילה, והיינו משום דס"ל דגם אם אינו עושה כלל מעשה במכבה, מ"מ עשה מעשה במתכבה, שהביא את הנר מול החלון, וגם במעשה זה בנר שהוא יכבה אחר זמן, אבל היכא דלא עשה כל מעשה לא במכבה ולא במתכבה אלא בדבר שביניהם, ודאי דגם לדידהו אין בזה משום גרם כיבוי ומותר לכתחילה, ומהאי טעמא בסי' רע"ז ס"א וב' שכתב המחבר דאסור לפתוח דלת נגד הנר ונגד המדורה כתבו כל הפוסקים הטעם בשעת פתיחת הדלת יבא הרוח, ומשמע דאם ודאי יבא רק אח"כ, אין בזה כל איסור, אפי' לא משום גרם כיבוי, דאל"כ היו צריכים לכתוב דיש בזה משום גרם כיבוי דאסור לרמ"א במקום דליכא פסידא, אלא ודאי דבכה"ג שפותח הדלת ואינו נוגע כלל בנר ובמכבה, ואין בו משום גרם כיבוי ומותר לכתחילה לכו"ע.

ומעתה בנדון דידן דאין בו כל חשש שמא בשעה שפותח או סוגר המסתיר יהיה מצב של כח ראשון כמשנ"ת לעיל א"כ אין בו כלל איסור, ואפילו גרם כיבוי לא הוי, ומותר לכו"ע, וכמו שנתבאר.

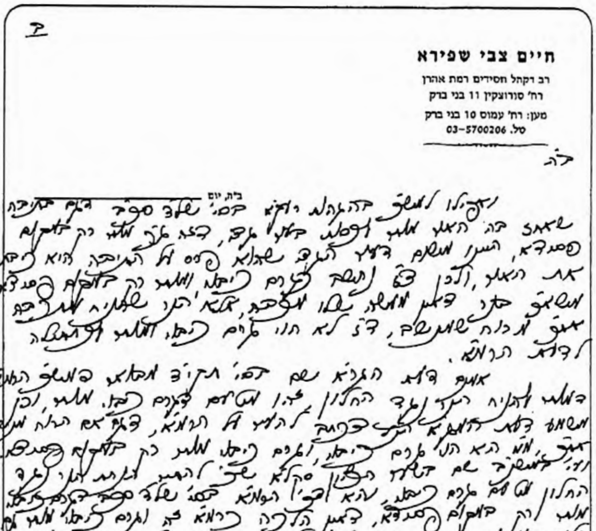

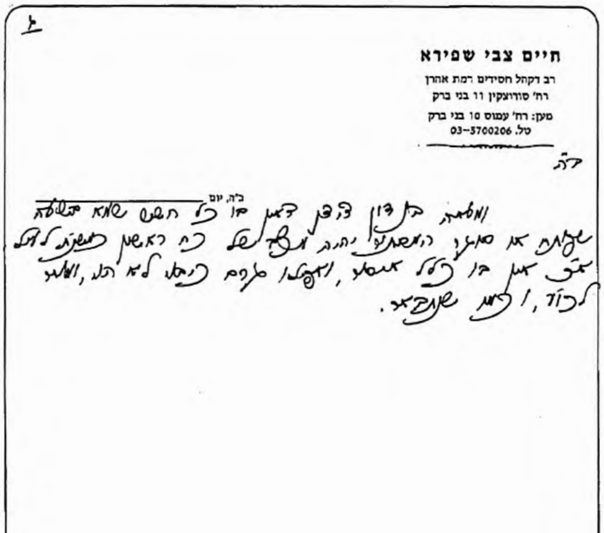

ב

חיים צבי שפירא

רב דקהל חסידים רמת אהרן

רח' סורוצקין 11 בני ברק

מען: רח' עמוס 10 בני ברק

טל. 03-5700206

ב"ה

©KosherSwitch Technologies, Inc.

זעקת גדולי התורה וההוראה בא"י[1]

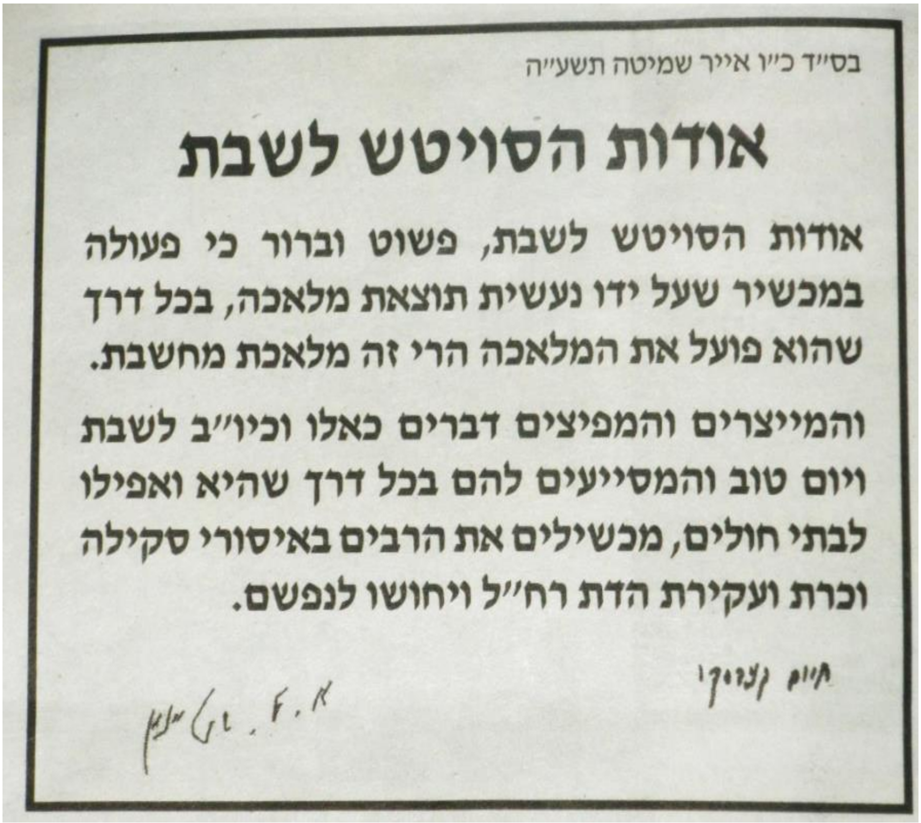

בס"ד כ"ו אייר שמיטה תשע"ה

אודות הסויטש לשבת

אודות הסויטש לשבת, פשוט וברור כי פעולה במכשיר שעל ידו נעשית תוצאת מלאכה, בכל דרך שהוא פועל את המלאכה הרי זה מלאכת מחשבת.

והמייצרים והמפיצים דברים כאלו וכיו"ב לשבת ויום טוב והמסייעים להם בכל דרך שהיא ואפילו לבתי חולים, מכשילים את הרבים באיסורי סקילה וכרת ועקירת הדת רח"ל ויחושו לנפשם.

חיים קניבסקי

א. י. ל. שטינמן

---

[1] בא"י התפרסמו מכתבים רבים, מכתבים אחדים מובאים בזה.

בית דין הגר"נ קרליץ שליט"א

בס"ד

כ"א אייר תשע"ה

לעם מקדשי שביעי

נתפרסם עתה ענין של "המצאה" חדשה, מתג להדלקת חשמל הנקרא "כשר סוויטש", אשר ממציאיו טוענים כי מותר להשתמש בו בשבת קדש, ואף הביאו כמה מכתבים מרבנים המתירים הדבר. ובאים בזה לעשות השבת הק' חול, שיוכלו להדליק ולכבות החשמל כרצונם, ולא יאומן כי יש שנותנים יד לפרצה חמורה זו, לפרוץ את חומות השבת השקולה כנגד כה"ת כולה. (כדאיתא במ"ר פר' בשלח, וברמב"ם פ"ל מהל' שבת).

וכן מקובלנו מרבותינו זללה"ה, ולהבחל"ח החיים עמנו היום עמו"ש, כי בכגון דא אין להכנס כלל למו"מ של הלכה, אלא להודיע דעת תוה"ק ברבים כי היתירים אלו וכיו"ב, אין בהם ממש והדבר אסור בתכלית האיסור. (וכמה גדולים דברי חכמים, שרבותינו מרן בעל שבט הלוי זללה"ה ומרן הגר"נ קרליץ שליט"א, לא הסכימו להתקין מעלית שבת לצורך חולים שלא ילמדו מזה איזה היתר).

וכבר כתב רבינו הגדול מרן הקהילות יעקב זלה"ה בספרו חיי עולם (ח"ב פ"ח בהערה): ונצייר בעצמנו אילו היה ברור בבירור גמור שכל המחלל שבת בדאורייתא או דרבנן מצמיח לו מיד סרטן ר"ל בגופו, כמה היה חרד על חילול שבת ולא היה סומך כלל וכלל על כל מאן דהו אשר מקלו יגיד לו לומר מותר לך, ואם בשביל סכנה של חיי העוה"ז החולף היה חרד כ"כ על אחת כמה וכמה שיחרד האדם על גידול סרטן של חייבי כריתות וסקילה, על סרטן של דינו כעובד ע"ז, על סרטן של הרהורי כפירה ר"ל, אשר כ"ז קשור בחילול שבת קודש שהשבת היא האות המקשרת אותנו בקשר ידידות לאבינו שבשמים כמש"כ כי אות היא וכו', עכ"ל.

ואנו מצטרפים לרבנים גדוה"ת בארה"ב, אשר יצאו למחות כנגד "היתר" זה, וישתקע הדבר ולא יאמר. ובזכות שמירת שבת כהלכתה נזכה לגאולה שלמה בב"א.

מכתב הגר"ש אויערבאך שליט"א

שמואל אויערבאך

פעיה"ק ירושלים תובב"א

ב"ה ירושלים יב תמוז תשעה

הנני בזה אודות המפסק המכונה "כושר סוויטש", כאשר הודעתי מכבר, והנני חוזר להודיע דעת אאמו"ר גאון ישראל זללה"ה, אשר היה נוטה מאד, על כל מיני ההפסקים האלו, דהואיל והם ערוכים ומתוכננים לכך, אין הפעולה בזה בגדר גרמא, אלא עשיה גמורה דמלאכת מחשבת.

ובודאי אשר יש בזה זלזול וחלול נורא בקדושת השבת קודש קדשים, מנוחה וקדושה לעמך נתת, וראוי להתרחק מזה כבורח מן האש.

ויכירו בניך וידעו כי מאיתך היא מנוחם, ועל מנוחתם יקדישו את שמך.

הכותב וחותם למען קדושת השבת וקדושת ישראל.

שמואל באאמו"ר גאון ישראל הג"ר שלמה זלמן זללה"ה אויערבאך

בית הוראה – זכרון מאיר

מיסודו של מרן בעל שבט הלוי זצוק"ל בנשיאות גאב"ד זכרון מאיר שליט"א

בדבר ההמצאה החדשה שיצא בארה"ב הנקרא בשם "כושר סוויטש" אשר רוצים להתיר ע"ז להדליק ולכבות את מכשירי העלקטרי [חשמל] בשבת קודש והביאו היתרים שונים ע"ז, נחרדנו לשמוע שרוצים לקעקע את כל קדושת השבת והלכותיה בהיתרים מדומים, ומקובלנו ממרן פוסק הדור בעל שבט הלוי זצ"ל שבענינים אלו אסור להכנס במו"מ של הלכה, כי מלבד שראיותיהם מופרכות מיסודם, הרי בזה הורסים את עיקר הדת, וחייבים לעמוד בפרץ בכל עוז שלא ליתן להיתרים כאלו להכנס בקהל ה'.

משה שאול קליין   יעקב מאיר שטרן   שמואל אליעזר שטרן   שלמה זלמן אולמן   יצחק וויס

היות שכל זה הוא פרצה בקדושת השבת דעת א"א מרן בעל השב"ה זצ"ל הכ"מ שאין כלל מקום להתירים אלו.   חיים מאיר הלוי ואזנר

ער"ח בו נאמרו וניתנו עשרת הדברות דכתיב בי' "זכור את יום השבת לקדשו", שנת השמיטה, ה' תשע"ה לבה"ע.

בענין המתג הנקרא **"כשר סוויטש"**, שיש שהתירו על ידו הדלקת וכיבוי חשמ-ל וכל שאר מכשירי החשמ-ל, ע"פ יסודות היתר של סילוק המניעה בתוספת הרחקת התחלת הפעולה, ובהיתרים כגון אלו כבר הכריעו רבותינו מצוקי ארץ שאין להשתמש בהם,

ולכן השימוש בו אסור בשבת וביום טוב (וכן ביום טוב שני).

באעה"ח

הרב פינחס ברונפמן, הרב שלמה זעפרני, הרב ישעי' פרנקל,
הרב משה רוט, הרב יצחק בירך דסקל, הרב אליהו מונק,
הרב שמשון פרנקל, הרב ישראל טויב.

הנני עניא מצטרף לדברים הבהירים והנהירים דהגאונים הדיינים ומורי צדק שליט"א, והוא בדבר המכשיר שנתחדש הנקרא בשמו "כשר סוויטש", שהוא לאפשר הדלקת אור החשמ' בפעולות ע"י אופנים וטצדקי מסויימים, דברירא שאסור להשתמש בו בשויו"ט. והוי בכלל המצאות דומות אשר הועלו על שולחנם של רבותי גדולי הדור וההוראה זי"ע, ונאסרו על ידם מכמה אנפי וטעמי.
זכות העמידה האיתנה על קדושת השבת, יעמוד להאיר הדעת בתוה"ק מבחי' אתה הראת לדעת וגו', להורות לאמיתה כרצון בורא כל עלמין.

באעה"ח
מרדכי גרוס

זעקת גדולי התורה וההוראה בארה"ב[2]

בעזה"י מוצ"ש שמיני תשע"ה

ע"ד מכשיר חדש המכונה 'כשר סוויטשי' [Kosher Switch] שתכליתו לחדש אפשרות להפעלת חשמל בשבת, ופעולתו הוא כך שהדלקת החשמל נפעלת בקצת איחור זמן ע"י הסרת מחיצה המפסקת בפני פולסי אור אשר בהתקבלם כראוי גורמים להדלקת חשמל, והמייצרים פרסמו שאין בזה אפי' משום גרמא וכשר אף לכתחילה להשתמש בו בשבת מכיון שסידרוהו שהסרת המחיצה הוא בזמן שברור שהפולסים הופסקו, והופעת הפולסים וקבלתם הוא באקראי ובכמה איחורים וכו', וכפי שתיארו מייצרי המכשיר בפרסומות שלהם.

הנה אחר שעברנו על דבריהם בעל פה ובכתב, נוכחנו לדעת שהמכשיר הלזה בנויה על התירים שאין להם מקורות נאמנים, מג' טעמים. א) מצד גדרי גרמא - אשר הרבה יש לפקפק בדבריהם, ויתכן שזה עדיין נכלל עכ"פ בגדר גרמא שגם המייצרים מודים שאסור בשבת, ולכמה שיטות בפוסקים יתכן שהוא בגדר מעשה מלאכה ממש, הן בהבערה והן בכיבוי. ב) מצד גדר פס"ר שכתבו שזה אינו בכלל פס"ר, הנה בודאי זהו בגדר פס"ר כיון שהתוצאה הנדרשת נפעלת בקרוב למעשה האדם, ומה שהוא בקצת איחור ומסודר בצורה אקראית אשר כל פולס יחידי מצד עצמו אין מוכרח להביא להפעלת החשמל אין זה מפקיעתו מידי פס"ר וכמבואר בראשונים ופוסקים, וכמה פס"ר שנזכרו בש"ס הם באופן זה וכמפורש בראשונים. ג) גם אינו פשוט כלל שזהו גדר אינו מתכוין.

כן מה שהוסיפו שיש בו מעליותא משום שאופן פעולתו בשבת שונה משל חול וגם המתג שונה משאר מתגים רגילים, אין בזה ממש, וכבר כתבו גדולי האחרונים אשר כל המתוקן באופן נאות לרבים הוא מלאכה גמורה ואינו בכלל שינוי וגרמא אף כאשר הוא מיוחד לשימוש ולפעולה רק בשבת, ובחול משתמשים בו ונפעל בצורה אחרת.

וכל זה מלבד ממה שזה אינו כלל כפי רוח השבת ורוח התורה, וברור שאיכא זילותא דשבת, שמצד זה לבד א"א להתיר דבר זה.

והנה המייצרים כבר עשו מעשה לפרסם היתר והכשר למכשיר זה ושהוא מותר לכתחילה ממש, וכאילו יש הרבה רבנים המסכימים לכך, ופרסמו שכדאי להתקינו בבתי ישראל באשר לפעמים יארע מצב של צורך וכגון ששכח לכבות האור בחדר של תינוק וכדו' וקשה להשיג גוי, וגם כדי לחסוך כסף על פעולת החשמל ומשום בל תשחית וכו'.ואמנם כבר שמענו מכמה מהרבנים שנתפרסמו כמסכימים שאין דעתם כן, ופשוט שיש להרחיק מזה ולא להכניסו לשום בית אפי' בשביל מצב של צורך, ומה שהתקינו מכשירים כעי"ז בבתי חולים בא"י שהם מקומות מיוחדים לטיפול חולים אין בו כדי להצדיק התקנתו בסתם בתים שבודאי יבא להירוס גדול בשמירת שבת.

שמואל קמנצקי   דוד פיינשטיין   שלמה אליהו מילר

פסח אליהו פאלק

---

[2] בארה"ב התפרסמו מכתבים רבים מכל רבני הגולה שליט"א, אחדים מהם מובאים בזה.

להסיר מכשול

A SHABBOSALERT TO THE FLATBUSH COMMUNITY

We have been asked regarding the **"Kosher Switch"**,which is being marketed as a switch which may be used to turn electricity on and off on Shabbos.

After carefully reviewing the device, we have concluded that it relies upon *heteirim* which are not reliable. There are three major flaws in the heter. 1) The *Grama* aspect: The claim that this is less than a *grama* is incorrect. As they themselves acknowledge, a *grama* is prohibited on Shabbos. This device is, at the very least a *grama* and according to many Halachic authorities would be considered a direct *melachah* in turning the electricity on or off. 2) The *Psik Reisha* aspect; the claim that the randomness of the pulse activity renders this a non-*Psik-Raisha* is incorrect. The electricity goes on almost immediately after the switch is turned on. The fact that the inner working of the device involves complex activity does not change this. As a matter of fact, many of the *Psik Reisha* examples in Shas and poskim involve greater randomness and delays. 3) The *Aeino Miskaven* aspect; It is also doubtful that this is considered an unintentional action at all, since the device is manufactured to work this way.

The fact that the switch operates differently on Shabbos than during the week; and the fact that the switch's appearance is different than a regular switch is irrelevant. Poskim generally agree that anything which is easily used on Shabbos, cannot be considered a *shinui* or *gramma* even if it has been designed to do the *melacha* in an unusual or technologically indirect manner.

All this in addition to the fact that this innovation runs contrary to basic core Torah and Shabbos values, and is definitely a *zilzul d'Shabbos* which itself is reason enough to prohibit its use.

This innovation has been publicized with the representation that it has the endorsement of "leading *Poskim* and Orthodox Rabbis" and that it is permitted for use *lechatchila* and is actually recommended for installation in Jewish homes for the enhancement of Shabbos. However, some of these Rabbis have already stated that they do not endorse use of this product on Shabbos.

This device should not be brought into any Jewish home. This device is undoubtedly prohibited for use on Shabbos and can lead to a tragic desecration of *Shemiras* Shabbos.

שמואל קמנצקי　　**דוד פיינשטיין**　　**שלמה אליהו מילר**

We were shocked to learn of the introduction of the Kosher-Switch to the Frum community and have asked the Gedolim for a ruling on the topic. We present a free translation of their ruling here and urge our community to unite in rejecting this unfortunate and misleading innovation.

ישראל רייזמאן　　**אברהם שארר**　　**משה טובי׳ ליף**

יחזקאל רוטה
אבדק"ק קארלסבורג
בארא פארק ברוקלין, נ.י. יע"א

RABBI Y. ROTH
1556-53RD STREET
BROOKLYN, N. Y. 11219
TEL:(718) 435-1502

ב"ה

גילוי דעת

באנו בזה לפרסם לפני כל יודעי דת ודין בדבר השמועה שנפוצה שכאילו אנחנו מתירים את השימוש ב**הסוויטש החדש הנקרא קאושע"ר סוויט"ש**, שבאמצעותו אפשר להדליק ולכבות את המאור ושאר כלים הקשורים לעלעקטרי"ק בשבת ויו"ט, **הננו בזה לגלות דעתינו ברבים שמעולם לא עלתה על דעתינו להתירה, כי יש על זה פקפוקים רבים על יסוד ההיתר מצד הלכה**, וגם יש בזה זילותא דשבתא ועובדין דחול, וגם יגרום שיבואו לידי שאר מכשולות בחילול שבת.

גם מוצאים אנו לנכון ולנחוץ להבהיר **שלא להחליף סוויט"ש זה** (שהוא כפתור שמעלים ומורידים אותו בשבת בכדי להדליק ולכבות) **עם ה"שעון שבת" המשוכלל** (הנקרא **"זמן" סוויט"ש**, הנערך ומופעל מערב שבת) **שנעשה בהסכמת הרבה רבנים ופוסקים וותיקים וגם בהסכמתינו, שאדרבה עיקרו למנוע חילול שבת במזיד ובשוגג** (ע"י שהסוויט"ש שבה מנותק בשבת ויו"ט מבלי אפשרות ללחוץ עליה בשיו"ט), אלא שיש המערבבים ומתבלבלים ביניהם להיות ששמותיהם דומים.

ולאות אמו"צ בעה"ח בחודש אייר שנת תשע"ה לפ"ק
למען כבוד שבת קודש, ושמירתה כהלכה
הק' יחזקאל רוטה

יחזקאל רוטה
אבדק"ק קארלסבורג
בארא פארק, ברוקלין, נ.י. יע"א

ב"ה

Rabbi Y. Belsky
506 EAST 7th STREET
BROOKLYN, NEW YORK 11218

ישראל הלוי בעלסקי
941-0112

To whom it may concern;

I was given a description of a device called "the kosher switch" by its makers. The accompanying material claimed that it could be used to turn lights on or off during Shabbos without violating Halacha. Upon careful examination it turned out to be nothing more than a tool for the breaking down מלאכת שבת into its component parts without omitting a single element thereof. It is a "Rube Goldberg" contraption comprising an entire melocho, except that somewhere along the line a tiny possibility of ספק is introduced so that the odds of the melocho being completed is reduced somewhat or delayed minimally. This concept has no place in Halacha[1]. If the Sanhedrin were empowered, that act would be punishable by מיתת ב"ד.

Following this fallacious reasoning, all thirty nine melochos and their sub categories (toldos) could easily be performed on Shabbos. There is but a one word correct response to these machinations - אסור, period. In a case of pikuach nefesh there would be no improvement in using this device over a direct performance of the actual act (melocho), which would be preferable because it would shorten the rescue time.

The material advertising the "switch" is an agonizing distortion of Torah values. It portrays the holy and wonderful Shabbos as a nuisance and a problem to be solved. "Get our switch" and you will be relieved from the unbearable limitations and yoke of Shabbos. That is the unequivocal message resounding from every word of the false publicity accompanying the gadget. It is worthwhile to issue a clarion call at this time to clear the air. Shabbos is wonderful, Shabbos is bliss. There is nothing in Jewish life comparable to preparing for and experiencing our Holy Shabbos. Nor is there anything in non jewish life that comes close to Shabbos. The limitations of Shabbos are what characterizes it and what endows it with its sweetness and majesty.

זכר את יום השבת לקדשו - אות היא ביני וביניכם לדורותיכם

Signed on the 2nd day in the month of Iyar 5775

חיים ישראל הלוי בעלסקי

Rabbi Yisroel Belsky

[1] Compare to זורה ורוח מסייעתו. There as well the lack of certainty in intermediate elements do not diminish the continuity of the melocho. There are innumerable other examples.

הרב שלמה מילער שליט"א

רה"כ ואב"ד דכולל טאראנטא

הנה לדעתי אין להתיר כלל המתג אור שקורין "כשר סוויטש" בלע"ז "Kosher Switch" ואין לי פנאי להאריך אבל יש צורך גדול להעיר על שתי נקודות שלדעתי הרבה טועים בזה.

א] לדעתי כל העברת מידע למחשב בשבת יש בו מלאכה של תקון מנא שהוא מכשיר עבודתו. והנה לענין שעון כתב המשנה ברורה בסימן של"ח ס"ק ט' לענין זוג המדקדק לשעות דמותר להכינו מבעוד יום אבל בשבת אסור, לא מיבעיא דאם עמד דאסור להכינו שילך ואפילו רק בנענוע חוט הברזל שמתנענע ויש בזה איסור תורה לכמה פוסקים דהוי בכלל תיקון מנא, אלא אפילו בעודו הולך אסור ג"כ למשוך המשקולות (או ב"טאשין אוהר" חוט המושך הגלגלים) שלא יפסוק הלוכו. וע"ש בשעה"ת אם זה מה"ת או מדרבנן ע"ש ס"ק י"ח. ופשוט שבשעה שאינו הולך שכתב דיש בזה אסור תורה לכמה פוסקים, הוא אפילו אם יתחיל פעולתו אחר זמן שיש כאן איזה מניעה והוא מסיר המניעה לאח"ז, מ"מ תקון מנא נעשה עכשיו בשעת עריכת השעון. וכן נמי בכל מידע שהוא מעביר למחשב בשבת, וע"י מידע זה יפעול המחשב לאח"ז יש כאן עכשיו תיקון מנא.

ב] מש"כ הרבה בהיתר של גרמא וכדומה: והנה עיין בסימן רס"ה במש"ב ס"ק ו' לענין ביטול כלי מהיכנו שהביא בשם מהרי"ל עצה להשים כלי תחת השלחן והסכים המג"א לזה דישים הכלי מבע"י תחת השלחן ובשבת אחר האכילה יסיר את השלחן והכלי עומד מעצמו תחת הנר, ואף דהוא גורם בשבת לבטל כלי מהיכנו ע"י הסרת השלחן מ"מ שרי כיון שאינו מבטלו בידים בשבת. ועוד דהא אין אנו נזהרים מלהשים כלי בשבת על השלחן תחת הנר אע"פ שנופל בו שמן כי אינו מתכוין לכך ה"נ אין מתכוונים כשמסיר השלחן אלא להצלת השלחן שלא יפול עליו הנר עכ"ל, והנה מובא במ"ב דלהשים בשבת כלי תחת השלחן ואח"כ להסיר השלחן והכלי ישאר תחת הנר אסורה ואף דכל מעשה לחוד שרי, דודאי שרי להשים כלי תחת השלחן בשבת ואין כאן שום סרך איסור, וכשהכלי כבר מונח תחת השלחן שרי להסיר השלחן אבל לעשות מעשה שניהם יחד בשבת שימת הכלי והסרת השלחן אח"כ אסור אף דאפילו גרמא אין כאן מ"מ אסור, וזה אף שכוונתו רק להצלת השלחן כשמסיר השלחן, ואם כוונתו שיפול השמן לתוך הכלי לפי טעם ב' במ"ב יאסר אף במניח הכלי תחת השלחן מע"ש.

וכ"ש להשים כלי תחת השלחן ויודע שאח"ז יבוא מישהו ויסלק השלחן א"כ יש איסור מבטל כלי מהיכנו בשעת הנחת הכלי תחת השלחן אף שהביטול לא יבוא אחר הסרת השלחן ואחר נפילת השמן לתוך הכלי, מ"מ נכלל בגזירת חכמים של ביטול כלי מהיכנו, ואף שלכאורה יש להתיר זה מדין גרמא ומדין הסרת המונע מ"מ אסור. ואי הטעם שגזרו ע"ז שידעו חז"ל אם יעשה כן, הנה זה דבר ההוה תמיד ובזה הבינו שבמשך הזמן תבטל עי"ז איסור ביטול כלי מהיכנו. והתירו גרמא רק באופן מקרה כמו בשרפה שאין זה דבר קבוע בכל שבת ולא יבוא ע"י כן לאסור כבוי, משא"כ בדבר קבוע והנה אסור להשים כלי תחת השלחן בשבת ואח"כ להסיר השלחן (או אם השלחן יסתלק מכח מחשב לאח"ז) אף דכל מעשה בפנ"ע שרי. וא"כ בכל גרמא שיעשה בקביעות אין להתיר כמו שאין מתירים גרמא של ביטול כלי מהיכנו.

[לפי טעם ב' במ"ב שאינו מכוין שהשמן יפול לתוך הכלי אפשר שיהא שרי גם להשים כלי תחת השלחן בשבת ולהסיר השלחן אח"כ בכוונה להצלת השלחן לחוד, ומה שלא התיר המ"ב רק אם משים הכלי מע"ש אולי הטעם מפני שאינו מתיר אלא בצירוף ב' הטעמים].

איך שיהיה אם אסור להשים כלי תחת השלחן ואח"כ להסיר השלחן כ"ש שאסור המתג אור שקורין "כשר סוויטש".

ג] ובכלל ענין הגרמא היא סוגיא עמוקה שאף שמתירים להשים כלי חרש מלאים מים לפני הדליקה כמבואר בסימן של"ד סעיף כ"ב. אולם לעשות מחיצה של שלג לפני הדליקה פליגי הראשונים בזה ע' תוס' שבת מז: דדעת ר"ת ור"ח דרק כל"ח מלא מים חשוב גרמא ושרי משא"כ מחיצה של שלג דאין הפסק בין מים לניצוצות. ותוס' שם מצדדים דלפי ש"ס שלנו אפשר דשרי גם במחיצות של שלג. ועיין ריטב"א שהביא שהתוס' מקשים על פירוש ר"ח ור"ת מטלית שאחז בו אור שמותר לתת מים מצד אחר, ובריטב"א תירץ דכל שיש ריוח שום דבר בין המים והאש הפסקה חשיבה להו כיון דאפשר שתכבה קודם שתגיע שם. ואף שיש להאריך בכוונת תירוצו מ"מ זה מפורש בדבריו דלדעת ר"ח ההיתר של גרמא הוא רק מפני שאפשר שתכבה קודם לכן ע"ש. וע' ברשב"א שבת ק"כ דרק מחיצה של כלים שרי, דאפשר דלא מתבקעי אבל

מחיצה של מים לא שרי כן דעת ראב"ד ורמב"ן להעמיד דעת הרי"ף, וע' תשו' אבנ"ז סי' ר"ל מש"כ לענין היתר כלים מלאים מים דהוי כמו כח כחו ע"ש ואף דגרמא כשמכוין חייב, הכא רוצה שהאש לא תעבור כלל ואין מחשבתו שהכלים יתבקעו ואח"כ המים יכבו הדליקה דאדרבה רוצה שלא יבקעו הכלים והאש תכבה קודם שתגיע לכלים ע"ש בפלפולו.

ובאמת בכל גרמא כשמכוין לכך כבר האריכו המפרשים דאפשר שאין כאן פטור גרמא דאדרבה הלא מבואר בב"ק ס. דאף דזורה ורוח מסייעתו לענין נזקין הוי גרמא, מ"מ לענין שבת חייב דמלאכת מחשבת אסרה תורה וע' ישועת יעקב סוף סי' של"ד מה שהאריך נכדו מו"ה צבי הירש דיש כמה פוסקים האוסרים גרמא אם מכוין לכך ע"ש מה שהאריך בזה ע"ש בד"ה ועדיין.

וידוע דעת הרא"ש במסתפק מן שפופרת של ביצה שהיא למעלה מן הכלי חשיב מכבה ממש וחייב עליה אף שכבוי נעשה לאחר זמן, ועיין אבנ"ז סי' רל"ב מש"כ בדעת הרא"ש, ואיך שיהי' דעת הרא"ש דהיתר גרמא רק באופן שאינו נוגע בדבר הדולק אלא עשה דבר חוצה לו הגורם את כיבוי כשתגיע שם הדליקה, אבל הכא השמן והפתילה שניהם גורמים והממעט מאחד מהם למהר הכיבוי חייב. והיינו דעל הכיבוי הבא לאחר זמן לא מקרי גרמא כיון שעשה פעולה בדבר שידלק לאח"ז אף שעכשיו אין נעשה שום מלאכה.

היוצא מדברינו, שח"ו להתיר המתג אור שקורין "Kosher Switch" וב"ה כבר כתבו רבנים חשובים לאסור. ופשוט שיש בזה זלזול שבת שרוצים לעשות שבת כימי החול והשבת אצלנו ברכה ולא בעיה שצריך לפתור לעשותו כיום חול ושיהא אופן לעשות ביום שבת הכל כימי החול ח"ו. ובעזהי"ת נזכה להבין ששמירת שבת ברכה היא לנו.

רמב"ן פרשת קדושים (יט, ב)

קדושים תהיו - הוו פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, לשון רש"י. אבל בתורת כהנים (פרשה א ב) ראיתי סתם, פרושים תהיו. וכן שנו שם (שמיני פרק יב ג), והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני, כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים, כשם שאני פרוש כך אתם תהיו פרושים:

ולפי דעתי אין הפרישות הזו לפרוש מן העריות כדברי הרב, אבל הפרישות היא המוזכרת בכל מקום בתלמוד, שבעליה נקראים פרושים:

והענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, א"כ ימצא בעל התאוה מקום להיות שטוף בזמת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה:

לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות. ימעט במשגל, כענין שאמרו (ברכות כב א) שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולין, ולא ישמש אלא כפי הצריך בקיום המצוה ממנו. ויקדש עצמו מן היין במיעוטו, כמו שקרא הכתוב (במדבר ו ה) הנזיר קדוש, ויזכור הרעות הנזכרות ממנו בתורה בנח ובלוט. וכן יפריש עצמו מן הטומאה, אף על פי שלא הוזהרנו ממנה בתורה, כענין שהזכירו (חגיגה יח ב) בגדי עם הארץ מדרס לפרושים, וכמו שנקרא הנזיר קדוש (במדבר ו ח) בשמרו מטומאת המת גם כן. וגם ישמור פיו ולשונו מהתגאל ברבוי האכילה הגסה ומן הדבור הנמאס, כענין שהזכיר הכתוב (ישעיה ט טז) וכל פה דובר נבלה, ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות, כמה שאמרו על רבי חייא שלא שח שיחה בטלה מימיו:

באלו ובכיוצא בהן באה המצוה הזאת הכללית, אחרי שפרט כל העבירות שהן אסורות לגמרי, עד שיכנס בכלל זאת הצוואה הנקיות בידיו וגופו, כמו שאמרו (ברכות נג ב) והתקדשתם אלו מים ראשונים, והייתם קדושים אלו מים אחרונים, כי קדוש זה שמן ערב. כי אף על פי שאלו מצות מדבריהם, עיקר הכתוב בכיוצא בזה יזהיר, שנהיה נקיים וטהורים ופרושים מהמון בני אדם שהם מלכלכים עצמם במותרות ובכיעורים:

וזה דרך התורה לפרוט ולכלול בכיוצא בזה, כי אחרי אזהרת פרטי הדינין בכל משא ומתן שבין בני אדם, לא תגנוב ולא תגזול ולא תונו ושאר האזהרות, אמר בכלל ועשית הישר והטוב (דברים ו יח), שיכניס בעשה היושר וההשויה וכל לפנים משורת הדין לרצון חבריו, כאשר אפרש (שם) בהגיעי למקומו ברצון הקדוש ברוך הוא. וכן בענין השבת, אסר המלאכות בלאו והטרחים בעשה כללי שנאמר תשבות, ועוד אפרש זה (להלן כג כד) בע"ה:

וטעם הכתוב שאמר כי קדוש אני ה' אלהיכם - לומר שאנחנו נזכה לדבקה בו בהיותנו קדושים. והנה זה כענין הדבור הראשון בעשרת הדברות (שמות כ ב):

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן ס

מלאכה הנעשית בשבת ע"י שעון שבת בעה"י כ' טבת תשל"ז. מע"כ נכדי אהובי וחביבי מוהר"ר מרדכי טענדלער שליט"א.

הנה בדבר שע"י חשמל (ענין העלעקטרי) אפשר ע"י מורה שעות הנעשה לכך שיעמידנו בע"ש =בערב שבת= באופן שיתחיל לבשל למחר ביום השבת כשעה לפני זמן האכילה, אשר אחיך נכדי היקר אהרן ברוך שליט"א שואל, הנה לענ"ד פשוט שאסור להתיר זה דהרי ע"י מורה שעות כזה יכולים לעשות כל המלאכות בשבת ובכל בתי החרושת (פעקטעריס) ואין לך זלזול גדול לשבת מזה, וברור שאם היה זה בזמן התנאים והאמוראים היו אוסרין זה, כמו שאסרו אמירה לעכו"ם מטעם זה, וגם אולי הוא ממילא בכלל איסור זה דאסרו אמירה לעכו"ם, דאסרו כל מלאכה הנעשית בשביל ישראל מצד אמירת הישראל וכ"ש מצד מעשה הישראל. ול"ד למה שמותר להעמיד קדרה ע"ג האש אפילו רגע אחת קודם השבת שיתבשל בשבת ולא אסרו רבנן כשליכא חשש חתוי בשבת דף י"ח ע"ב, דהוא משום דכל מלאכה דעושה האדם במלאכת בשול הוא העמדת הקדרה ע"ג האש דבעצם הבשול אינו עושה האדם, ולכן בהעמדתו הקדרה ע"ג האש בע"ש הוא כגמר האדם כל מעשיו במלאכה זו דבשול ולא שייך לאסור על מה שעושה שוב האש, אבל היכא שעדיין לא שייך להחשיב כנעשה המלאכה כהא דהעמיד בע"ש את המורה שעות שיותחל המלאכה דוקא בשעה פלונית בשבת זה הרי לא נעשה בהמלאכה עדיין כלום מבע"ש, שאין להתיר מצד זה.

ועיין בנ"י ב"ק דף כ"ב ע"א שתירץ על מה שהוקשה לו למ"ד אשו משום חציו היכי שרינן עם חשיכה להדליק את הנרות והדלקתה הולכת ונגמרת בשבת וכן מאחיזין את האור במדורה והולכת ונגמרת הדלקתה בשבת דהרי הוא לדידיה כאילו הבעירה הוא בעצמו בשבת, דהוא משום שחציו אינו שנחשב שאחר כך עושה אלא שבשעה שיצא החץ מתחת ידו באותה שעה נעשה הכל והוי כמאן דאגמריה בידים בההוא עידנא שהדליק שהיה זה בע"ש, ושייך טעמו גם בהא דתניא בשבת דף י"ח ע"א פותקין מים לגינה ע"ש =ערב שבת= עם חשיכה ומתמלאת והולכת כל היום כולו ומניחין מוגמר וגפרית, שתיכף הותחלה המלאכה להעשות, ואף כשהמים הם עדיין רחוקים מן הגינה אבל הא התחילו המים לילך שבהלוך זה יבואו להגינה להשקותה, וכן היה מותר מדינא ליתן חטין לתוך הרחים של מים אי לאו גזירה דמשמעת קול דאמר רבה, אף דטחינת החטים שיוטחנו בשבת לא הותחלו מאחר דכח הגלגול להרחים שיעשו הטחינה על כל החטים שהונחו שם הותחל מע"ש, אבל לא שייך זה בהעמידו מורה שעות באופן שהעלעקטרי שעושה המלאכה יתחיל לעשות מלאכתו בשעה פלונית, שעל הליכת מורה השעות שזה נעשה מתחלה קודם שנתחבר העלעקטרי לא שייך להחשיב שעושה, ועל תחיבת העלעקטרי באופן שיתחבר בשעה פלונית בשבת הרי הוא כסוף חמה לבא דאין להחשיבו למעשיו עתה בע"ש כדאיתא בסנהדרין דף ע"ז דכה"ג לא נחשב מעשיו לחייבו דודאי לא שייך לדמות לכפתו והביאו במקום שסוף חמה לבא דהוא כמקרב הדבר אצל האש דנחשב חציו, דהא דומה זה לאישקיל עליה בדקא דמיא דרק בכח ראשון נחשב מעשיו, שא"כ אין להחשיבו ככבר נעשה בע"ש.

ומאחר שלא נחשב כנעשה מע"ש, הרי אף שלא שייך לחייבו ואף לא לאסור מדאורייתא אף לא להנ"י, דהא אין זה חציו, שלתירוץ הנ"י ענין חציו הוא דנחשב כנעשה תיכף וליכא כלל ענין חשיבות שהוא כעושה אז בשעת הדליקה, ואף אם נימא שלא כהנ"י משום דעצם סברת הנ"י לא מובן כל כך דאף אם נימא כהקושיא דנחשב מעשיו אח"כ בעת שנשרף גדישו של חבירו לא שייך זה לחיובי שבת, דלענין נזיקין הוא חייב מדין כחו כגופו דהא מפורש בגמ' דכשהכלב עשה האש הוא בדין צרורות דחייב רק ח"נ =חצי נזק=, שלכן באדם שליכא חדושא דצרורות להקל מגופו חייב נ"ש =נזק שלם= וכשהרג אדם חייב מיתה כדאיתא בדף כ"ב לר' יוחנן משום דגם על כח חייב, אבל לענין חיוב שבת לא מצינו שיהיה חייב על הכח כשבא ממעשה גופו שעשה קודם השבת, אף אם דין חציו הוא על זמן שנעשה בשבת וצ"ע דברי הנ"י, שודאי לא שייך לחייבו מדאורייתא, מ"מ מסתבר ששייך לאסור מאותו האיסור שאסרו מדרבנן אמירה לעכו"ם עוד מכ"ש דהא מה שבא מצד כחו עדיף ממה שבא מצד דבורו. ואף אם נימא דאיסור אמירה לעכו"ם הוא שאסרו מצד שליחות נמי כיון שליכא דין שליחות ממש אלא מתקנה מחמת שעושה מצד ציווי הישראל ודאי יש להחמיר על מה שנעשה בכחו דהישראל. אבל אף אם נימא שאין לאסור אלא מה שתיקנו חכמים ואין למילף מזה לאסור גם מה שבסברא הוא חמור כיון שעכ"פ לא אסרו אף שהיה זה מחמת שלא היה ענין זה בימי חז"ל אין לזה איסור ממש מ"מ אין להתיר זה כיון שהוא דבר הראוי ליאסר.

אבל יש טעם גדול לאסור מטעם אחר דהא זילותא דשבת ואף זילותא דיו"ט הא אסרו בכמה דברים וכיון שברור שאיכא זילותא דשבת הוא בכלל איסור זה ממילא אף שלא אסרו זה ביחוד דכל ענין זילותא הוא האיסור. וגם פשוט לע"ד דעושה דבר שהוא זילותא לשבת הוא עובר בידים על חיוב הכבוד שמשמע שהוא ג"כ חיוב התורה שנתפרשו ע"י הנביאים שכתב הרמב"ם ריש פרק שלשים מהלכות שבת ד' דברים נאמרו בשבת שנים מה"ת =מן התורה= ושנים מדברי סופרים והן מפורשין ע"י הנביאים שלא כתב שתיקנו הנביאים משמע שהוא מדאורייתא ולשון מדברי סופרים הוא כדרך הרמב"ם שקרי לכל דבר שלא מפורש בתורה דברי סופרים אף שהוא מדאורייתא בין שהוא דבר הנלמד מג"ש ובין מה שנאמר הלכה למשה מסיני כדאיתא במ"מ ובכ"מ ריש פ"א מאישות שקידושי כסף הוא מדברי סופרים עיין שם, והוא כדא"ר אשי על פרועי ראש דבמיתה ועל ערל לב וערל בשר שאר"ח דמתורת משה רבינו לא למדנו עד שבא יחזקאל ולימדנו דגמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואגמרה אקרא בסנהדרין דף כ"ב ע"ב ובעוד כמה מקומות, וכן הוא חיוב הכבוד לשבת שהוא מהלכה ונתפרשו ע"י הנביאים בקרא, והרמב"ם שם ה"ב פירש המעשים המחוייבים לעשות לכבוד השבת, וממילא מובן דהדברים שעשייתן הוא זילותא לשבת הוא ג"כ עובר על מצוה זו דכבוד שבת ועוד גרוע דהרי עובר זה במעשה, שלכן אף שנימא שאינו בכלל הגזירות דחכמים, אבל גם בלא צורך הוא עובר במעשה על חיוב כבוד השבת, וזה שהוא זילותא הוא דבר שמובן לכל, שלכן מסתבר לע"ד שאסור להעמיד בע"ש ע"י מורה שעות שיעשה העלעקטרי למחר מלאכה.

אבל עכ"פ מה שכבר נהגו להעמיד ע"י מורה שעות לכבות הנרות דעלעקטרי שהודלקו וגם שיחזרו להדלק אח"כ בסוף היום, אין לאסור מאחר דלכבוי הנרות של המנורות הגדולות שנקראו בלע"ז לאמפן שהיו דאש ממש

נהגו בכל המקומות לכבותם ע"י עכו"ם והיו גם מקומות שהיו נוהגין לחזור ולהדליקם בביהמ"ד לתפלת נעילה ביו"כ ונמשך מזה באיזה מקומות שגם בשבת לעת ערב הדליקו ע"י נכרי לאמירת המזמורים אף שכבר צוחו הרבה עיין בנוב"ק חאו"ח סימן ל"ג אבל נתן טעם להמתירין, והרמ"א /או"ח/ בסימן רע"ו סעי' ב' שנהגו רבים להקל לצוות לעכו"ם להדליק לצורך סעודה בפרט בסעודת חתונה או מילה ומשמע שבמקום צורך גדול מתיר שלכן אף שמן הראוי להחמיר ובגבולנו ביוראפ החמירו, מ"מ כיון שיש רבוותא שהתירו ונהגו כן בהרבה מקומות, אין לאסור מה שכבר נהגו להקל בהעמדת העלעקטרי בע"ש ע"י מורה שעות שיכבה וגם שידליק בשבת להזמן שהעמידו, וגם ממילא ליכא זילותא לשבת בזה וליכא טעם האחרון לאסור כיון שהיו מקומות שנהגו בזה אדרבה למצות כבוד סעודת שבת, ונשאר רק טעם הראשון שיש ג"כ לסמוך להתיר, אבל הבו דלא לוסיף עלה להתיר גם לבשול ומלאכות אחרות ויש לאסור. זקנך אוהבך, בלו"נ, משה פיינשטיין.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפילין סימן לב סעיף יג

יהיה הקלף שלם שלא יהא בו נקבים שאין הדיו עובר עליו, דהיינו שלא תהא האות נראית בו חלוקה לשתים. **ובמגן אברהם** שם ס"ק טו דהיינו שלא וכו'. ואז אפי' ניכר הנקב נגד השמש כשר [ב"ח] עסט"ו. **ובט"ז שם** ס"ק ז, חלוקה לשתים. לכאורה משמע דאם יש נקב בתוך גג האות או ירך שלו אף על פי שנראה חלל הנקב מכל מקום כשר כיון דהנקב באמצע ודיו מקיפו דאז אינו חלוק לשתים אבל באמת אינו כן שהרי כ' ב"י בשם הריא"ס פירוש נקב קטן כחוד' של מחט עד שאם מעביר עליו הקולמס בדיו נסתם שאין האות נחלק לשתים אינו נקרא נקב וכותבין ע"ג וכו' עכ"ל הרי שקורא נחלק האות לשתים עד שלא נכתב עדיין ותו דבעי דוקא נסתם אלא ע"כ דאף שהדיו מקיפו מכל מקום מקרי חלוק לשתים שם אותו מקום הנקב אלא בעי שיהיה שם נקב קטן כל כך שהדיו סותמו ואינו נראה כלל נגד השמש והיינו בשעת כתיבה אבל אם אחר שנכתב ניקב בתוך האות כשר כמ"ש הטור וש"ע בסמוך לענין ניקב תוכו.

ובמשנה ברורה שם ס"ק לב שהוא קטן כל כך עד שכשמעביר עליו בקולמוס נסתם הנקב בדיו ואין הנקב נרגש בקולמוס כותבין עליו אף על פי שנפל מעט דיו במקום ההוא ונראה נקב דק כנגד השמש כשר, אבל אם ניקב כ"כ שאין הדיו עובר עליו פסול שהאות נראית חלוקה לשתים על ידו ואפילו אם הנקב באמצע עובי האות בגגו או בירכו ודיו מקיפה מכל צד פסול ואפילו אם עד מקום הנקב יש צורת אות. וכ"ז קודם כתיבה אבל אם לאחר כתיבה נחלק האות לשתים ע"י נקב רואין אם יש בו צורת האות עד מקום הנקב כשר וכמו שיתבאר בסמוך בסעיף ט"ז ועיין ביאור הלכה.

ערוך השולחן יורה דעה סימן פד סעיף לו

יש מי שכתב בשם חכמי הטבע דהמסתכל בזכוכית המגדלת שקורין ספאקטיוו"א יראה בחומץ מלא תולעים והנה בחומץ אין חשש כמו שנתבאר דהתולעים המתהוים בתלוש התירה התורה אמנם שמעתי שבכל מיני מים

וביחוד במי גשמים מלא ברואים דקים שאין העין יכולה לראותם ובילדותי שמעתי מפי אחד שהיה במרחקים וראה דרך זכוכית המגדלת עד מאד כרבבות פעמים במים כל המיני ברואים ולפ"ז איך אנו שותים מים שהרי אלו הברואים נתהוו במקורם אמנם האמת הוא דלא אסרה תורה במה שאין העין שולטת בו דלא ניתנה תורה למלאכים דאל"כ הרי כמה מהחוקרים כתבו שגם כל האויר הוא מלא ברואים דקים מן הדקים וכשהאדם פותח פיו בולע כמה מהם אלא ודאי דהבל יפצה פיהם ואף אם כן הוא כיון שאין העין שולט בהם לאו כלום הוא אמנם כמה שהעין יכול לראות אפילו נגד השמש ואפילו דק מן הדק הוה שרץ גמור:

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קמו

ומה שכתר"ה דן להקל באם הרופאים רואים תגובות בעלעקטריק ראדיאגרם לומר שאינו כלום ונחשב מת אם אך הפסיק לנשום, ודימה זה למה שמותרין לאכול כל דברים שנתחמצו אף שידוע שמתחמצים ע"י תולעים שרואים אותם במיקראסקאפ, מפני שהתורה לא אסרה אלא תולעים ושקצים ורמשים שנראו לעינים כדשמע מפי זקנו הגאון ר' שמחה זעליג זצ"ל אשר כן אמר הגאון ר' חיים הלוי מבריסק זצ"ל, ובעצם לא היה צריך להביא מדברים שנתחמצו דהא כל האויר מלא משקצים ורמשים כאלו, ובכל נשימה ונשימה בולע האדם כמה אלפים ואולי מיליונים מהם ובהכרח שאינם בכלל השקצים ורמשים שנאסרו בתורה, וכן דימה למה שזקנו הגרש"ז ז"ל אמר שאין להתחשב במראות דמים עם מיקראסקאפ, וכן לא ברבוע של תפילין ופגימת סכין לשחיטה וכדומה, שג"כ הוא דין ברור ופשוט שלא שייך להסתפק כלל, ואף אנחנו קטני קטנים ידענו זה לדבר פשוט שא"צ לפנים. כי לא הוזכר זה בגמ' וכל הדורות הכשרים הגאונים והצדיקים והחסידים לא השתמשו במיקראסקאפ, וברור שהם קיימו כל דיני התורה ולא נכשלו בשום דבר אף באונס, אבל לדמות לזה חשיבות מיתה לומר דהאדם לומר שאף שרואים הרופאים ע"י עלעקטריק ראדיאגראם שאיכא תגובות לב נחשב מת, נראה לע"ד שאינו כן. דהחת"ס בתשובה הובא בפ"ת יו"ד סימן שנ"ז סק"א כתב דהא דאיתא במסכת שמחות פ"ח ה"א פוקדין על המתים עד ג' ימים ומעשה שפקדו אחד וחי כ"ה שנים, הוא שאיכא מציאות רחוק מאד דלכן אין בזה משום דרכי האמורי, אבל הוא רחוק אפילו ממיעוטא דמיעוטא דלכן אין לחוש לזה ומותר לקוברו תיכף כשפסקה נשימתו דאף שהוא ענין פק"נ אין לנו לחוש לדבר רחוק כזה. וא"כ במי שרואין העלעקטריק ראדיאגראם שיש לו איזה חיות הרי על אופן זה ליכא שוב אפילו רוב לומר שהוא מת, ואולי גם מיעוט ליכא והוא החי ממש אף שאינו נושם, כאיש ההוא שנקבר בהכוך מחמת שפסקה נשימתו וחי אח"כ כ"ה שנה, מאחר דאיכא עכ"פ איזה מציאות, וזהו ג"כ היחידי דאיכא במציאות זה. ולכן יהיה אסור לקבוע לאיש כזה ואדרבה יהיו מחוייבים להשתדל ברפואות אם אפשר ומסתבר שגם בשבת.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן פג

שימוש במד - קול בשבת, ותקיעת שופר במייקראפאן /במיקרופון/. בע"ה עש"ק שפטים ג' אלול תשי"ג מע"כ

ידידי הרה"ג מוהר"ר ניסן וואקסמאן שליט"א.

והנה בדבר המכונה סאונדמיטעטער /מד קול/ המודד הקול שאינה דבוקה לעלעקטרע /לחשמל/ אלא ע"י באטעריס /בטריות/ של עצמה חקרתי אודותה אצל חתני הרמ"ד טענדלער אשר יודע אותה ואמר כי אינה מגבהת ומשנית הקול ואין שם חשש אש וכדומה משאר מלאכות ולכן איננו רואים בזה איסור להשתמש בה, אם אינה עלולה להתקלקל וקלה לתקן שאז יש חשש שמא יתקן.

ובדבר לתקוע שופר אצל מייקראפאן איננו רואים בזה היתר דהטעמים שאסרנו מייקראפאן בשבת הוא גם ביום טוב ולכן אין לתקוע לפני המייקראפאן ואם יש חולים שרוצים לשמוע שופר צריך לתקוע לפניהם במקום ששוכבים. ואקוה כשחתנו הנכבד נ"י יאמר למנהלי המושב זקנים שאסור ישמעו לקולו ולא יכפוהו לתקוע במייקראפאן. ידידו, משה פיינשטיין.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן פד

טעמי האיסור לדבר במייקראפאן /במיקרופון/ בשבת ויו"ט י"ד מנ"א תשכ"ט. מע"כ ידידי מהר"ר יצחק סידעלסקי שליט"א.

בדבר לדבר בשבת ע"י מייקראפאן פשוט שאסור וכבר פרסמו אגודת הרבנים שהוא אסור, ואף שאיכא אינשי שלא ידוע להם הטעמים מחוייבים לשמוע להוראת חכמים, ואותן שהקלו לא עשו כהוגן אף אם הם רבנים ואף אם אומרים שהן גדולים בתורה.

ואבאר בקיצור את הטעמים שהם שנים שיש בהם חשש איסור מדאורייתא ושנים שהם איסורים ודאים מדרבנן, (א) דיש לידע שקול הנשמע מהמייקראפאן איננו קול האדם עצמו אלא כשמדבר נעשה רושם של הברותיו שם ומה שנשמע הוא קול ההברה, וזהו חשש איסור דאורייתא במה שבדבורו נעשה רושם באיזה מקום בהמייקראפאן, ואף שאין זה כתיבה שאינם אותיות יש עכ"פ איזה חשש מלאכה מאחר שנתחדש איזה דבר שעי"ז נשמע קול רם ומרחוק אולי מכה בפטיש ואולי בונה, וצריך לעיין בברור איזו מלאכה, עכ"פ טעם זה הוא לחוש לאיסור דאורייתא, אף שלא ברור האיסור.

(ב) שלפי מדת הקול נגדל הוצאת כח העלעקטרי /החשמלי/ ונמצא שבדבורו הוא מגדיל ומקטין את העלעקטרי, ורואין זה בחוש כשמחברין עוד מכונה בחשמל המודדת הדבור בהמייקראפאן למי שרוצה להשוות את קולו, שלכן אף כשלא מחברין מכונה כזו יודעין אנחנו שמשתמש בדבורו בהעלעקטרי יותר ממה שהמייקראפאן בחבורו משתמש בעצמו בלא דבורו, וכשמדבר בקול רם משתמש בעוד יותר, והשתמשות בכחות העלעקטרי יש חשש איסור דאורייתא אף בלא הבערה ויש לעיין בזה טובא למעשה.

(ג) כיון שבחול הדרך לחבר המייקראפאן להעלעקטרי רק בשעה שצריכין לדבר ולא קודם, לכן אף אם לא היה שום איסור בעצם הדבור אסור זה מדרבנן, מהא שאסרו ליתן חטין לתוך ריחים של מים בע"ש =בערב שבת=

אלא כדי שיטחנו בשבת כדאיתא בשבת דף י"ח, ומפורש בב"י ס"ס של"ח ד"ה כתב האגור שמטעם זה היה לן למיסר להכין ולערוך זוג המקשקש לשעות עשוי' ע"י משקלות, (שהם הזייגערס /השעונים/ הגדולים שהיו בדורות הקודמים ובילדותנו השתמשו עוד בהרבה בתים בזייגערס כאלו), אבל כיון שאף בימי החול רגילים לתקנו על יום שלם מותר גם בע"ש שאין לגזור שמא יאמרו שעתה בשבת העריך אותו כיון שבכל יום מכינין מיום שעבר, הרי מפורש שאם אין עושין כן בחול אסור, ולכן כיון דבימי החול מחברין את המייקראפאן רק כשצריך לדבר, אסור לחברו בע"ש על כל השבת כדי שידברו בו בשבת דהרי אפשר לומר שהיום קודם הדרשא וקודם התפלה חברוהו להעלעקטרי. ומטעם זה אסור להעמיד בע"ש רעדיא וטעלעוויזן /וטלביזיה/ כדי לראות ולשמוע בשבת.

(ד) דאיכא בזה גם איסור כלי שיר שאסרו מטעם שמא יתקן, דאף את המייקראפאן יכולין כמעט רוב בנ"א לתקן כשמתקלקל בתוך הדבור וזה אירע הרבה פעמים, ואיסור זה הוא ג"כ איסור ברור דרבנן, ואין מועיל מה שיסגרו באופן שלא יוכלו לתקן דמה שנאסר מדרבנן אסרו בכל אופן אף כשעשו עצה שלא יתקנו.

ולכן ברור שהמייקראפאן אסור להשתמש בו בשבת ויו"ט ואין להקל אף לצורך גדול ולכן אסור למע"כ לקבל משרה כזו שיצטרך לדבר ע"י מייקראפאן בשבת ויו"ט. ידידו, משה פיינשטיין.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן פה

שימוש במכשיר שמיעה לחרש בשבת כ"ב מנ"א תשכ"ט. מע"כ ידידי מהר"ר ברוך יצחקי שליט"א.

הנה בדבר מכונת השמיעה לחרשים אם יש בזה האיסור דיש בדבור ע"י מייקראפאן /מיקרופון/, נוהגין אנו כאן להקל אף שאנו אוסרין בדבור במייקראפאן מארבעה טעמים, שני טעמים שהם לחשש איסור מלאכה אבל אין האיסור ברור, ושני טעמים שברור איסורם אבל הם מדרבנן, מהטעם שאבאר.

והנה הטעם שאסור במייקראפאן משום שבחול הדרך של בנ"א לחברו להעלעקטרי רק בשעה שצריכין לדבר ולא קודם, הרי איסור זה הוא דוקא בדבר שמשמיע קול לרבים, כהא דנתינת חטים לתוך רחים של מים בע"ש כדי שיטחנו בשבת כדאיתא בשבת דף י"ח, משום שיאמרו שנתן החטים בשבת ובכל כה"ג שאוושא מילתא, שהוא שייך במייקראפאן שהוא נשמע לרבים, ולא במכונה זו שהוא ענין שלא נשמע כלל לאחרים שאינו בכלל איסור זה, עיין בב"י סוף סימן של"ח וברמ"א /או"ח/ סי' רנ"ב סעי' ה' בסופו ובמ"ב שם ס"ק מ"ח.

והטעם דכיון דהכל יכולים לתקן הוא ג"כ בכלל איסור כלי שיר, דהא מצוי שמתקלקל ויבואו לתקנו, נמי אין לאסור כיון דהוא רק לחרשים שיש להחשיב זה מילתא דלא שכיחא שלא גזרו, וגם שהוא צורך גדול מאד לאלו הצריכין לזה שבלא זה יש חשש פ"נ =פקוח נפש= כשירצה לילך החוצה שלא ישמע נסיעת המכוניות (קארס) שיש לומר שלא גזרו כה"ג, וכדי שלא יבא לחשש שיתקן צריך לדבק איזה דבר במקום ששייך התקון, ואילו היה

זה בכלל הגזירה לא היה מועיל זה אבל כיון שאינו בכלל הגזירה מועיל זה לענין עצם החשש שלא ישכח ויתקן. ונמצא שמאלו איסורים הברורים שאיכא במייקראפאן ליתנהו במכונת השמיעה.

והחששות שהם מענין מלאכה שהאחד הוא בזה שקול הנשמע מהמייקראפאן אינו קול האדם המדבר עצמו אלא שנעשה שם רושם של הברותיו ומה שנשמע הוא קול ההברה שנעשה שם, הנה אף אם נימא שגם במכונת שמיעה זו נעשה כן, הא מכיון שלא ברור לן האיסור בזה דלאיזו מלאכה נדמה זה שלכן אין בידנו לאסור לחולה ולצורך גדול כזה מאחר שלא ברור לן האיסור, ובפרט שלכאורה במכונה זו לא מסתבר שהוא קול אחר הנעשה שם דהא לא נעשה הקול יותר רם מכפי שנשמע מהאדם ומה שנשמע להחרש ע"י זה הוא משום משיכת הקול לתוך האזן ממש וליכא הפסק בינתים או שמגדיל כח שמיעתו שיש לו מעט, ואין לידע דבר ברור גם מהמומחים בזה, ונמצא שיתוסף עוד ספק בזה.

וחשש השני שמשתמש בכח העלעקטרי בדבורו /כדחזינן/ כדחזנין מהא שאיכא חלוק בין מדבר בקול רם למדבר בקול נמוך שאיכא אולי חשש מלאכה בהשתמשות בכחות העלעקטרי אף בלא הבערה, נמי אינו איסור ברור ואף לא ספק ברור, וכמדומני שבמכונה ליכא חלוק בהדבורים וממילא ליכא חשש זה כלל, ולכן גם בשביל חשש זה שאינו ברור אין לאסור לחולה ולצורך גדול כזה כדלעיל.

והנה לבד זה הא החרש שבאזנו מונח המכונה אינו עושה שום מלאכה והנידון הוא על המדברים, שלכן על אותן שאין מדברין ביחוד להחרש אלא בכלל לעלמא הרי אינם מתכוונים ודבר שאין מתכוין מותר ואין זה פ"ר =פסיק רישא= דהא כמה פעמים שאף עם המכונה אינו שומע, ורק על אלו שמדברין ביחוד להחרש הוא מתכוין, וגם הרבה פעמים כשמדברין ביחוד להחרש הוא שומע והוי גם פ"ר ואף בלא פ"ר הא כשמתכוין אסור, ולכן כשאפשר טוב שלא ידברו ביחוד להחרש ותועיל המכונה לרוב הדברים שצריך לשמוע שהוא למה שמדברין בכלל לעלמא כגון מה שצריך לשמוע כשהוא נמצא ברחוב ובביהכ"נ ועל הדברים ששואל ישיבו לו שלא בדבור אלא ברמיזה, ואם א"א כעובדא זו שהיא קטנה בת שש שמוכרחין להשיב לה ולפעמים דוקא בדבור אין לאסור. ידידו, משה פיינשטיין.

שער הציון סימן תקיד ס"ק לא

הגר"א [ומה שהקשה מגן אברהם על זה מסעיף ב, כונתו במה שכתב שם בסעיף קטן ה דלא שרי גרם כיבוי אלא במקום פסידא, כמו שכתוב סימן של"ד סעיף כ"ב בהג"ה, באמת אותה הג"ה אין לה מקור, וכמו שכתב הט"ז בסוף סעיף קטן ו בסימן זה דלא מצינו חבר לשיטה זו, וגם המגן אברהם בעצמו סעיף קטן ז כתב דהרא"ש לא סבירא שיטה זו, ועיין במאמר מרדכי שכתב, דאפשר דביום טוב לכולי עלמא שרי גרם כיבוי לכתחלה, וכמשמעות התוספות ביצה דף כ"ב ועיין לקמיה], וכן הוא גם כן דעת האליה רבה והמטה יהודה, כמו שהבאנו לעיל בסימן רע"ז בביאור הלכה, וכן הסכים המאמר מרדכי להקל על כל פנים ביום טוב: